

Bijlage 3. Behandeling van de adviezen, opmerkingen en bezwaren bij het ministerieel besluit tot definitieve opheffing van de bescherming als monument van Hoeve Ooievaarsnest in Peer (Grote-Brogel)

Provincie: Limburg

Gemeente: Peer, 3de afdeling, sectie D

Objectnummer: 4.01/72030/129.1

-

Dossiernummer: 4.001/72030/103.1

Omschrijving:

Hoeve Ooievaarsnest, Hoogstraat 4

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel, 28/02/24

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Getekend door: Matthias Diependaele (Sig)
Getekend op: 2024-02-28 18:45:19 +01:00
Reden: Ik keur dit document goed



Matthias DIEPENDAELE

1. Advies uitgebracht voorafgaand aan de voorlopige opheffing

1.1. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 19 juni 2023.

De VCOE bracht op 6 juli 2023 een **gunstig advies** uit over de opheffing van de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het opheffingsdossier.

De VCOE formuleert eerst enkele algemene bedenkingen bij het project '*snelle screening (2021-2022)*' en de daaruit voortvloeiende opheffingsvoorstellen en geeft daarna een specifiek advies met betrekking tot dit dossier.

ALGEMENE OPMERKINGEN OP HET PROJECT 'SNELLE SCREENING'

Zoals gesteld vindt de commissie het een goede zaak dat werk wordt gemaakt van het evalueren en actualiseren van het beschermde bestand. Het verlies van erfgoedwaarden of het 'algemeen belang' kunnen echter niet zonder meer aangegrepen worden om beschermingen stop te zetten. De procedure vereist steeds een kritische afweging op basis van een eenduidig beoordelingskader, daarbij rekening houdend met de oorzaken van de problematische toestand van de bescherming. Zo benadrukt de parlementaire voorbereiding van het Onroerenderfgoeddecreet: 'In geen geval kan verwaarlozing of gebrek aan onderhoud door de (huidige of vorige) zakelijkrechthouder of beheerder aanleiding geven tot een wijziging of gehele of gedeeltelijke opheffing van de bescherming'. Bij inbreuken op het actief- en passiefbehoudsbeginsel kan een eventuele opheffing van bescherming dus enkel volgen als aangetoond is dat handhaving afgerond, uitgesloten of gehypothekeerd is. Wanneer handhaving in het verleden in gebreke bleef wordt de veroorzaker beloond voor wanbeheer.

Behandeling van het advies:

In het inhoudelijk dossier bij het opheffingsbesluit wordt in de beheershistoriek steeds weergegeven of er sinds de bescherming een handhavingstraject gelopen werd op basis van het beheersarchief van het agentschap Onroerend Erfgoed en informatie van de afdeling Handhaving van het departement Omgeving. In de archieven kan soms niet teruggevonden worden waarom men na een inbreuk of een misdrijf destijds niet is overgegaan tot handhaving. Bij de snelle screening werd steeds nagegaan of de opstart van een handhavingstraject nog opportuun is of niet. Indien een handhavingstraject nog lopende is of opgestart kan worden, wordt er geen procedure tot opheffing van de bescherming opgestart.

Indien nog erfgoedwaarden overblijven moet het eventuele opheffingsvoorstel gebaseerd zijn op grondig en consistent vergelijkend onderzoek, zodat de noodzaak tot opheffing en het belang van het betreffende erfgoedobject in het globale Vlaamse beschermingsbestand steeds goed kan worden ingeschat. Daarbij is belangrijk om niet enkel de erfgoedwaarden toegekend op moment van bescherming te (her)evalueren, maar ook mogelijk bijkomende erfgoedwaarden die vanuit het hedendaagse perspectief van toepassing zijn.

Behandeling van het advies:

De snelle screening van het beschermde bestand had als doel die beschermingen te detecteren die vandaag overduidelijk niet meer aan de hedendaagse selectiecriteria voor bescherming op Vlaams niveau voldoen. Het onderzoek omvatte geen uitgebreide studie per thema of typologie. Waar er nog resterende erfgoedwaarden zijn, wordt door de evaluatie aan de hand van de criteria in het inhoudelijk dossier (3.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming) en in het ministerieel besluit steeds aangetoond dat de

opheffing van de bescherming evident is en er door de opheffing geen hiaat in het beschermde bestand ontstaat. Aangezien het een actuele evaluatie op basis van de hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarden is, hanteert het agentschap steeds de huidige selectiecriteria zoals omschreven in het Onroerenderfgoedbesluit en de huidige erfgoedwaarden zoals omschreven in het Onroerenderfgoeddecreet.

Zonder kritische en eenduidige afweging ontstaan volgens de commissie gevaarlijke precedentes die eigenaars of gebruikers aanmoedigen om beschermingsplichten niet na te leven. Het kan bovendien aanleiding geven tot het in vraag stellen van beschermingen die wel nog toereikend zijn, met de uitholling van het eerdere beschermingsbeleid en het beschermingsinstrument tot gevolg. Vooral de ruime invulling van de rechtsgrond 'algemeen belang' - nochtans voornamelijk bedoeld ter afweging van strijdige ruimtelijke belangen - is in dat verband zorgwekkend. De parlementaire voorbereiding verduidelijkt dat deze mogelijkheid in geen geval een vrijgeleide mag zijn om het belang van een bescherming te ondermijnen.

Behandeling van het advies:

Elk voorstel tot opheffing van de bescherming binnen het project van de evaluatie van het beschermde bestand werd grondig onderzocht, afgewogen en geëvalueerd. De uitgewerkte inhoudelijke dossiers met een overzicht van de individuele en specifieke beschermings- en beheershistoriek zijn hiervan het resultaat. Indien een handhavingstraject nog lopende was of opgestart kon worden, werd er geen procedure tot opheffing van de bescherming opgestart.

Bij de opheffingen waar 'algemeen belang' als rechtsgrond voor de opheffing van de bescherming wordt gebruikt, wordt de opheffing bijkomend grondig gemotiveerd door het beschermde goed af te wegen aan de huidige selectiecriteria en erfgoedwaarden. Hierbij wordt aangetoond dat het beschermde goed in haar huidig voorkomen onvoldoende erfgoedwaarde heeft voor een bescherming op Vlaams niveau en de opheffing geen hiaat binnen het beschermde bestand veroorzaakt.

De commissie stelt verder vast dat in het betreffende project de rechtsgrond 'algemeen belang' ook wordt ingeroepen wanneer onoordeelkundige werken, al dan niet vergund, werden uitgevoerd, zelfs wanneer niet alle erfgoedwaarden verdwenen zijn, en dat er niet altijd een passend onderscheid wordt gemaakt tussen de evaluatie van een beschermd monument en van een beschermd stads- of dorpsgezicht of cultuurhistorisch landschap.

Behandeling van het advies:

De rechtsgrond 'de erfgoedwaarden zijn onherstelbaar aangetast of verloren gegaan' (Art. 6.2.1., 1°) veronderstelt een volledig en onherroepelijk verlies en wordt enkel gebruikt wanneer de erfgoedwaarden volledig verdwenen zijn. De rechtsgrond 'algemeen belang' (Art. 6.2.1, 3°) wordt gebruikt wanneer het onroerende goed nog erfgoedwaarden heeft, maar waarbij deze na toetsing aan de selectiecriteria onvoldoende blijken om een bescherming op Vlaams niveau te verantwoorden. Het klopt dus dat in sommige gevallen het onroerend goed nog erfgoedwaarden heeft, al dan niet na onoordeelkundige (vergunde) werken. Door deze resterende erfgoedwaarden te erkennen en te omschrijven aan de hand van de selectiecriteria kunnen deze erfgoedwaarden nog gevrijwaard worden door bijvoorbeeld het onroerende goed vast te stellen in de inventaris.

Bij de evaluatie van het beschermde bestand vertrok het agentschap Onroerend Erfgoed vanuit het beschermingsstatuut waarin het goed beschermd werd en de afbakening. Bij een onroerend goed beschermd als stads- of dorpsgezicht werd bijvoorbeeld niet gekeken naar het interieur, maar naar de verschillende beschermde onderdelen van de site en hun relatie tot elkaar. Bij een beschermd cultuurhistorisch landschap werden de

landschappelijke erfgoedkenmerken en -elementen afgewogen enz. In sommige gevallen werd vastgesteld dat het goed beter beschermd wordt onder een ander statuut of met een andere afbakening waardoor de erfgoedwaarden beter gevrijwaard kunnen worden. In die gevallen gaat de opheffing van de bescherming gepaard met een nieuwe bescherming.

De commissie uit bijgevolg haar bezorgdheid over de uitvoering van een 'snelle screening'. De nadruk ligt hier op het afsluiten van dossiers die in het verleden misliepen, zonder dat er een expliciet afwegingskader of breder (beleids)kader is voor de actualisering van beschermingen. De vrees bestaat dat – los van de al dan niet terechte opheffingen - dit een verkeerd signaal geeft naar eigenaars en gebruikers van beschermd erfgoed, te meer gezien thematisch-typologische evaluaties en aanvullende beschermingen uitblijven. De commissie dringt aan in communicatie omtrent opheffingen steeds duidelijk te maken dat verwaarlozing of wederrechtelijke ingrepen hiertoe geen aanleiding kunnen geven.

Behandeling van het advies:

De Beleidsnota Onroerend Erfgoed (2019-2024) van minister Matthias Diependaele, bevoegd voor onroerend erfgoed, kondigde aan dat we het huidige beschermde bestand zullen evalueren op basis van de hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarden. Om te voldoen aan de maatschappelijke vraag om op korte termijn door het volledige pakket beschermd erfgoed te gaan, werkte het agentschap vanaf juli 2021 tot december 2022 aan de 'snelle screening' van het beschermde bestand. Deze snelle screening had als doel om op een termijn van anderhalf jaar die beschermingen te detecteren die vandaag overduidelijk niet meer aan de hedendaagse selectiecriteria voor bescherming voldoen. Een doorgedreven thematisch of typologische afweging was in dit tijdsbestek niet mogelijk. Door de typologische opdeling van het te onderzoeken pakket, werd het wel mogelijk enige vergelijking door te voeren. In dit opzicht werd bij elk voorstel voor opheffing ook nagegaan of de opheffing geen hiaat in het beschermde bestand veroorzaakte.

Tijdens de evaluatie werd steeds bekeken of er nog een lopend handhavingstraject was en of in een bepaald dossier nog handhaving mogelijk was. Voor deze dossiers wordt dan ook geen opheffingsprocedure opgestart. Dit staat ook opgenomen in het eindrapport van de snelle screening (<https://oar.onroenderfgoed.be/publicaties/OAOE/267/OAOE267-001.pdf>).

Bovendien is in alle communicatie over dit project opgenomen dat wanneer er sprake is van verwaarlozing, het agentschap in eerste instantie inzet en aanstuurt op een handhavingstraject. Op de website van het agentschap Onroerend Erfgoed wordt duidelijk gecommuniceerd: "Wanneer er sprake is van verwaarlozing, dan zullen we eerder aansturen op herstel of een schadevergoeding." (<https://www.onroenderfgoed.be/procedure-tot-opheffing>). Op het titelblad van het aanvraagformulier tot opheffing van een bescherming staat "Opgelet! In geen geval kan verwaarlozing of gebrek aan onderhoud aanleiding geven tot een opheffing van de bescherming."

Bijkomend verwijst de commissie naar haar vorige adviezen voor wat betreft de lessen die te trekken zijn uit opheffingsdossiers. De lopende evaluatie van het beschermde bestand zou ook aangegrepen moeten worden om beschermingen die bedreigd zijn prioritair te vrijwaren, en hierover publiek te communiceren.

Behandeling van het advies:

De evaluatie van het beschermde bestand heeft er ook voor gezorgd dat bepaalde sites opgemerkt werden waar recent werken werden uitgevoerd zonder toelating of vergunning of waar er sprake is van verwaarlozing van het beschermde goed. Deze

dossiers worden vandaag opgevolgd. Het publiek communiceren van deze trajecten wordt echter niet beschouwd als een goed uitgangspunt voor een constructieve dialoog met de zakelijkrechthouders.

Daarnaast voerde het agentschap een analyse uit op onze databanken om na te gaan voor welke beschermde monumenten gedurende de afgelopen tien jaar geen toelatingen of premies werden aangevraagd. Dat kan immers een signaal zijn dat er mogelijk een verwaarlozingsproblematiek speelt. Dit kadert in het streven naar een proactieve handhaving. Voor ongeveer 2.000 beschermde monumenten bleek geen toelatings- of premie-aanvraag beschikbaar. Deze lijst is de vertrekbasis om te bepalen voor welke monumenten verdere actie aangewezen is. Niet in alle gevallen zal er immers effectief een probleem zijn. Tegen 30 november 2023 zal het agentschap de lijst van beschermde monumenten zonder beheersacties in de voorbije tien jaar verder verfijnen. Bovendien gaat het agentschap een studie proactieve handhaving opnemen.

SPECIFIEKE OPMERKINGEN OP DE OPHEFFING VAN DE BESCHERMING ALS MONUMENT VAN HOEVE OOIEVAARSNEST IN PEER

Hoeve Ooievaarsnest en een deel van de omgeving te Hoogstraat 4 in Peer, zijn bij ministerieel besluit van 4 augustus 2009 beschermd als monument omwille van de historische, de architectuurhistorische en de volkskundige waarde.

Het huidige voormalige hoevecomplex dateert uit de 19e eeuw en werd opgetrokken na vernietiging door brand in 1866 van een eerdere hoeve die teruggaat tot de 13e eeuw. Volgens de lokale mondelinge overlevering was deze hoeve het geboortehuis van schilder Pieter Bruegel de Oude en zouden de kelders in de 18e eeuw als gevangenis voor Bokkenrijders hebben gediend. Op moment van bescherming in 2009 was het huidige 19e-eeuwse hoevecomplex in erbarmelijke staat. Ondanks enkele pogingen tot herbestemming, bleef het nodige herstel van de gebouwen uit en degradeerde het hoevecomplex verder tot haar huidige ruïneuze staat. De commissie betreurt dat de bescherming in het verleden geen garantie bood op instandhouding van dit historische pand.

De motivering van het opheffingsvoorstel omvat een herevaluatie van erfgoedwaarden op basis van de huidige selectiecriteria.

De commissie stelt vast dat het voormalige hoevecomplex is verworpen tot een ruïne. Enkel een gedeelte van de buitengevels van de voormalige hoeve is nog aanwezig. De korfboog die toegang gaf tot het erf is volledig ingestort. Op geen enkel deel van de hoeve is de dakstructuur of dakbedekking bewaard. Het schrijnwerk is nagenoeg volledig verdwenen. Van het interieur is niets bewaard. De commissie erkent dat de hoeve vandaag niet meer herkenbaar is als een gaaf bewaarde kempische hoeve met een klassieke ordonnantie en traditioneel verankerde baksteenbouw met vlechtingen en muizentanden. De commissie merkt op dat ook de onmiddellijke omgeving van de hoeve sterk is aangetast en slechts gedeeltelijk is bewaard. Zo is onder andere de historische walstructuur deels uitgevlakt, de 19e-eeuwse moestuinen verdwenen, en één van de twee resterende oude linden is afgebroken en uitgehold. De (architectuur)historische waarde is onherroepelijk aangetast.

Wat betreft de volkskundige en verdere historische waarde erkent de commissie dat de mondelinge overlevering en de rijke archivalische bronnen die rond hoeve Ooievaarsnest bestaan nog onvoldoende materieel gedragen worden door de sterk aangetaste site, waardoor deze volgens de commissie niet meer voldoet aan de erfgoedwaarden waarvoor de bescherming werd opgestart.

Het voormalige hoevecomplex, gelegen in een historisch open agrarisch landschap, in de nabijheid van de vallei van de Abeek, bezit wel nog contextwaarde. De commissie merkt op dat deze ondersteunt blijft door opname van het geheel in de inventaris van landschappelijk erfgoed. Volledigheidshalve wijst de commissie op de gedocumenteerde voorgeschiedenis van het Ooievaarsnest als voormalige walgrachtsite en de eerder aangetroffen archeologische restanten, die niet gevat zijn door de op te heffen bescherming als monument. De commissie

acht het aangewezen om het archeologisch potentieel verder te onderzoeken met oog op eventuele inventarisatie van de site als archeologische zone.

Behandeling van het advies:

Archeologische sporen op de percelen van de huidige bescherming als monument van Hoeve Ooievaarsnest zijn niet uit te sluiten. Op basis van de huidige informatie is de archeologische waarde niet groot genoeg om een bescherming als archeologische site te overwegen. Mocht er in de toekomst bij een ingreep in de bodem een archeologische vondst aangetroffen worden, dan wordt dit onderzocht in het kader van de toevalsvondstenprocedure. De melding van archeologische toevalsvondsten is wettelijk verplicht volgens artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

*Op basis van bovenstaande argumentatie en opmerkingen geeft de commissie een **gunstig advies** voor de voorlopige opheffing van de bescherming als monument van de Hoeve Ooievaarsnest in Peer.*

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier noch op het ministerieel besluit.

1.2. Conclusie voorafgaand aan de voorlopige opheffing

Het uitgebrachte advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier noch op het ministerieel besluit. Het inhoudelijk dossier noch het ministerieel besluit werden aangepast.

2. Opmerkingen en bezwaren uitgebracht na de voorlopige opheffing en voorafgaand aan de definitieve opheffing

2.1. Openbaar onderzoek en hoorrecht

De stad Peer organiseerde het openbaar onderzoek van 10 november 2023 tot en met 9 december 2023.

Tijdens het openbaar onderzoek werden vier bezwaren ingediend. Deze worden achtereenvolgens behandeld. Het proces-verbaal maakt integraal deel uit van het opheffingsdossier.

Geen enkele zakelijkrechthouder beriep zich op het hoorrecht en vroeg gehoord te worden door het agentschap. Tijdens het openbaar onderzoek organiseerde de gemeente geen hoorzitting.

Omwille van privacy-redenen zijn de bezwaren anoniem opgenomen in dit document. Het opheffingsdossier bevat een overzicht van alle bezwaren en de gegevens van de bezwaarindienders.

2.1.1. Bezwaar 1 uitgebracht tijdens het openbaar onderzoek

De stad Peer zet meer dan ooit in op het behoud van haar historisch erfgoed en doet de nodige inspanningen om de erfgoedwaarden binnen haar gemeente koste wat het kost staande te houden. Het ooievaarsnest bekleedt een bijzondere positie binnen het historisch erfgoed van Peer omwille van de historische en volkskundige waarde waarbinnen volgens de lokale mondelinge traditie het Ooievaarsnest het geboortehuis van Pieter Bruegel de Oude is. Daarnaast was de boerderij bezit van de landheren van Grote-Broegel in het ancien régime. De stad is ervan overtuigd dat verdere bescherming noodzakelijk is om de volledige teloorgang van het gebouw met zijn geschiedenis te voorkomen.

Antwoord

De opheffing van een bescherming betekent niet noodzakelijk een aantasting of sloop van het gebouw in de toekomst. Hoeve Ooievaarsnest blijft na opheffing van de bescherming als monument opgenomen in de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed. Een opheffing op Vlaams niveau betekent ook niet dat er op lokaal vlak geen initiatieven tot behoud, herstel, consolidatie of herwaardering kunnen genomen worden. In deze context kan de gemeente een trekkersrol vervullen.

Voor de stad Peer is de hoeve een belangrijke materiële getuige van de mondelinge overlevering dat het de geboorteplaats van P. Bruegel de Oude is. De lokale heemkundige kring Pieter Bruegelkring vzw van Grote-Brogel is jarenlang bezig met onderzoek naar de geboorteplaats van Pieter Bruegel de Oude. Ze brengt in haar boek "Pieter Bruegel, een Limburger. De verborgen jeugd van een beroemd schilder. Een kritische analyse van de bronnen" nieuwe bronnen over de geboorteplaats aan het licht. Hieruit blijkt dat de tekst van Karel van Mander op een andere manier geïnterpreteerd moet worden om een correcte weergave te geven van de bronnen waarop Karel van Mander zich baseerde. Om te voldoen aan de wetenschappelijke criteria wordt op dit ogenblik binnen de Pieter Bruegelkring vzw gewerkt aan een wetenschappelijk rapport dat voorgelegd zal worden aan een commissie en dan gepubliceerd zal worden op een digitaal wetenschappelijk forum. Inzake de mondelinge overlevering dat het Ooievaarsnest de geboorteplaats van Pieter Bruegel zou zijn, is ook verder onderzoek verricht waaruit blijkt dat Bruegel aan zijn nageslacht nalaat waar hij geboren is. De stad Peer is van mening dat minstens de resultaten van deze onderzoeken moeten afgewacht worden alvorens de bescherming op te heffen.

Antwoord

Het inhoudelijk dossier houdt rekening met het belang die de lokale gemeenschap aan deze locatie toekent. De ingediende bezwaren en opmerkingen en het onderzoek dat blijft gevoerd worden naar de geboorteplaats van Pieter Bruegel de Oude illustreren deze traditie. De volkskundige of culturele waarde wordt in het inhoudelijk opheffingsdossier niet in twijfel getrokken. De nog aanwezige volkskundige waarde is ook één van de redenen waarom de hoeve vastgesteld blijft als bouwkundig erfgoed. Naast de volkskundige waarde erkent het inhoudelijk dossier bijvoorbeeld ook nog de historische betekenis van de locatie en de landschappelijke context met enkele landschappelijke elementen. Vandaar dat het 'algemeen belang' (Art. 6.1.2., 3°) als rechtsgrond gehanteerd wordt en niet de rechtsgrond 'de erfgoedwaarden zijn onherstelbaar aangetast of verloren gegaan' (Art. 6.2.1., 1°). Deze laatste veronderstelt een volledig en onherroepelijk verlies en wordt enkel gebruikt wanneer de erfgoedwaarden volledig verdwenen zijn. Hoeve Ooievaarsnest heeft vanwege de mondelinge overleveringen en de nog levende traditie van onderzoek naar de geboorteplaats van Bruegel een volkskundige waarde, maar die situeert zich dan vooral binnen Peer en mogelijk enkele naburige gemeenten. Om als erfgoedwaarde een bescherming te motiveren, moet een waarde echter van algemeen belang zijn. Uiteraard kan de culturele of volkskundige waarde voor het lokale bestuur een reden zijn om erfgoedwaarde aan Hoeve Ooievaarsnest toe te kennen, voor een bescherming op Vlaams niveau is die ontoereikend. Indien bijkomend wetenschappelijk onderzoek uitwijst dat Pieter Bruegel de Oude inderdaad op deze locatie geboren zou zijn, dan nog moeten we vaststellen dat de huidige materiële resten van Hoeve Ooievaarsnest dateren uit het derde kwart van de 19de eeuw. De huidige ruïne kan dus moeilijk een authentieke materiële getuige zijn van de vermeende geboorteplaats van Pieter Bruegel de Oude.

De hoeve is een belangrijk onderdeel van onze identiteit en culturele rijkdom. De stad Peer heeft een bijzondere relatie met de schilder, wat zich vertaalt in de exploitatie van het Bruegelmuseum en het promoten van onderzoek naar de figuur en zijn geboorteplek.

Antwoord

Een bescherming of een opheffing van een onroerend goed wordt gemotiveerd op basis van het algemeen belang, niet op basis van mogelijke exploitatie en promotie. De opheffing van deze bescherming staat de promotie van onderzoek naar Bruegel en zijn geboorteplek ook niet in de weg. Indien bijkomend wetenschappelijk onderzoek uitwijst dat Pieter Bruegel de Oude inderdaad op deze locatie geboren zou zijn, dan nog moeten we vaststellen dat de huidige materiële resten van Hoeve Ooievaarsnest dateren uit het derde kwart van de 19de eeuw. De huidige ruïne kan dus moeilijk een authentieke materiële getuige zijn van de vermeende geboorteplaats van Pieter Bruegel de Oude.

De hoeve, waarvan de grondvesten zouden teruggaan tot de 13de-eeuw, behoorde tot de landheren van Grote-Brogel in het ancien régime. Dit gegeven maakt dat de hoeve een bovengemiddelde waarde heeft als Kempische hoeve. De hoeve kan in die zin dan ook niet gelijkgesteld worden met de andere beschermde Kempische hoeves in Peer.

Antwoord

De volkskundige waarde en de historische waarde die aan de locatie van Hoeve Ooievaarsnest toegekend worden zijn inderdaad moeilijk te vergelijken met de andere Kempische hoeves in Peer. De historische en volkskundige waarde in het beschermingsbesluit wijzen op de niet-materiële mondelinge traditie en de rijke documentatie. Het zijn ook literaire bronnen uit de jaren 1970, die zich baseren op mondelinge overlevering¹, die de ondergrondse resten van Hoeve Ooievaarsnest als 13de-eeuws dateren. Voor de datering van de kelders als 13de-eeuwse constructies bestaat momenteel geen concreet historisch bewijs. We stellen dus vast dat er vandaag geen aantoonbare materiële resten zijn die getuigen van de voormalige hoeve die behoorde tot de landheren van Grote-Brogel. De huidige site is ook niet herkenbaar of representatief als een 13de-eeuwse site.

Het beschermingsbesluit legt de architectuurhistorische waarde van de huidige bovengrondse materiële resten in de klassieke Kempische ordonnantie en in de traditionele verankerde baksteenbouw met vlechtingen en muizentanden. Doordat het beschermingsbesluit de architectuurhistorische waarde legt bij de klassieke kempische ordonnantie werd in hoofdstuk 3.1. "Evaluatie van de opheffing van de bescherming" de materiële overblijfselen van Hoeve Ooievaarsnest dan ook vergeleken met andere Kempische hoeves.

De bescherming van de hoeve dateert van 2009, voor erfgoedwaarden is dit een relatief korte termijn tot de opheffing ervan. Op het moment van bescherming in 2009 was het complex ook al in erbarmelijke staat, toen heeft dit de erkenning als beschermd monument niet tegengehouden. Nu stellen dat de erbarmelijke staat aanleiding geeft tot de opheffing is dan ook niet verdedigbaar. De stad Peer ontkent niet dat de staat van het gebouw verder is achteruit gegaan, maar de volkskundige waarde is niet verminderd.

Antwoord

De motivering van de opheffing berust niet louter op de achteruitgang van de bouwfysische toestand van Hoeve Ooievaarsnest sinds het moment van de bescherming. Ze berust op de gewijzigde inzichten inzake erfgoedwaarden en criteria waaraan beschermde monumenten op Vlaams niveau vandaag moeten voldoen. De beoordeling van Hoeve Ooievaarsnest gebeurt vandaag op basis van de huidige selectiecriteria zoals omschreven in het Onroerenderfgoedbesluit en de huidige erfgoedwaarden zoals omschreven in het Onroerenderfgoeddecreet. Vandaag stellen we vast dat de historische, architecturale en volkskundige waarde van Hoeve Ooievaarsnest

¹ BUSSELS P.L.: "Ooievaarsnest" Grote Brogel 1722 en ... Pieter Breugel, *Limburg* 50. 1, 18-20.

op basis van de selectiecriteria zeldzaamheid, herkenbaarheid, representativiteit en ensemble ontoereikend zijn voor een bescherming als monument op Vlaams niveau. Het inhoudelijk dossier stelt dan ook niet dat er een vermindering is in volkskundige waarde. Om deze reden wordt de opheffing gemotiveerd vanuit het algemeen belang (Art. 6.2.1, 3°). Hoeve Ooievaarsnest heeft vanwege de mondelinge overleveringen en de nog levende traditie van onderzoek naar de geboorteplaats van Bruegel een volkskundige waarde, maar die situeert zich dan vooral binnen Peer en mogelijk enkele naburige gemeenten. Om als erfgoedwaarde een bescherming te motiveren, moet een waarde echter van algemeen belang zijn. Uiteraard kan de culturele of volkskundige waarde voor het lokale bestuur een reden zijn om erfgoedwaarde aan Hoeve Ooievaarsnest toe te kennen, voor een bescherming op Vlaams niveau is die ontoereikend. De hoeve blijft dan ook opgenomen in de wetenschappelijke inventaris bouwkundig erfgoed en blijft vastgesteld als bouwkundig erfgoed.

Het ministerieel besluit stelt dat vanwege de historische betekenis van de locatie en de landschappelijke context de hoeve en zijn omgeving opgenomen blijven in de wetenschappelijke inventaris van het bouwkundig erfgoed en het landschappelijk erfgoed. Deze inventaris biedt jammer genoeg niet dezelfde bescherming, waardoor de hoeve (en zijn geschiedenis) volledig verloren zal gaan. Erfgoed kan hier een belangrijke inspiratiebron zijn voor nieuwe ruimtelijke ontwikkeling zodat de ruimtelijke kwaliteit en identiteit versterkt kan worden.

Antwoord

De mogelijkheden die een monumentenbescherming biedt tot nieuwe ruimtelijke ontwikkeling is geen motivatie voor een bescherming. Een bescherming of een opheffing ervan wordt gemotiveerd op basis van het algemeen belang (het al dan niet toereikend zijn van de erfgoedwaarden of - bij opheffing - een ander algemeen belang). Een bescherming van een onroerend goed dient om de erfgoedwaarden ervan te vrijwaren, niet om impact te hebben op de bestemming van een onroerend goed of op stedenbouwkundige ingrepen.

Tot slot wordt verwezen naar het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed. Zo blijkt uit parlementaire voorbereiding van het Onroerenderfgoeddecreet dat in geen geval de verwaarlozing of gebrek aan onderhoud door de zakelijkrechthouder of beheerder aanleiding kan geven tot een wijziging of gehele of gedeeltelijke opheffing van de bescherming. Door in dit concrete geval hiervan af te wijken, wordt er een precedent gecreëerd waardoor eigenaars aangemoedigd worden tot het niet naleven van hun beschermingsplichten. Zo dreigt nog meer waardevol erfgoed (in Peer) verloren te gaan.

Antwoord

Tijdens de evaluatie werd steeds bekeken of er nog een lopend handhavingstraject was en of in een bepaald dossier nog handhaving mogelijk was. Voor deze dossiers wordt dan ook geen opheffingsprocedure opgestart. Dit staat ook opgenomen in het eindrapport van de snelle screening (<https://oar.onroerenderfgoed.be/publicaties/OAOE/267/OAOE267-001.pdf>). Bovendien is in alle communicatie over dit project opgenomen dat wanneer er sprake is van verwaarlozing, het agentschap in eerste instantie inzet en aanstuurt op een handhavingstraject. Op de website van het agentschap Onroerend Erfgoed wordt duidelijk gecommuniceerd: "Wanneer er sprake is van verwaarlozing, dan zullen we eerder aansturen op herstel of een schadevergoeding." (<https://www.onroerenderfgoed.be/procedure-tot-opheffing>). Op het titelblad van het aanvraagformulier tot opheffing van een bescherming staat "Opgelet! In geen geval kan verwaarlozing of gebrek aan onderhoud aanleiding geven tot een opheffing van de bescherming."

De evaluatie van Hoeve Ooievaarsnest vormt hier geen uitzondering op. Zoals hierboven al vermeld en zoals beschreven in het inhoudelijk dossier was de toestand van Hoeve Ooievaarsnest op het ogenblik van de bescherming al in erbarmelijke staat. Vanwege de slechte staat van de hoeve op het moment van de bescherming is dit de referentietoestand waarop de instandhoudingsplicht geldt. We kunnen niet eisen van een eigenaar dat hij zijn pand restaureert in een betere staat dan het was op het ogenblik van de bescherming. De bewaarde briefwisseling tussen het agentschap Onroerend Erfgoed en de eigenaar uit de periode kort na de bescherming getuigt wel van initiatieven voor een herbestemming van de hoeve. Er was dus wel een perspectief op een herbestemming en een eventuele toekomstvisie voor deze site. Concreet uitgewerkt oplossingen bleven echter uit, waardoor verval nog verder kon inzetten. Een opheffing op Vlaams niveau betekent echter niet dat er op lokaal vlak geen initiatieven tot behoud, herstel, consolidatie of herwaardering kunnen genomen worden. In deze context kan de gemeente een trekkersrol vervullen.

2.1.2. Bezwaar 2 uitgebracht tijdens het openbaar onderzoek

We stellen dat er geen gewijzigde context is waarin de erfgoedwaarden nu onvoldoende zouden zijn voor een bescherming van Hoeve Ooievaarsnest (met onmiddellijke omgeving) als monument. De vrijwaring van de erfgoedwaarden van het beschermde monument is absoluut noodzakelijk om de potentiële herstel en uitbouw van dit historisch erfgoed(landschap) te faciliteren en dus wel degelijk vereist omwille van het algemeen belang.

Antwoord

Een bescherming of een opheffing van een bescherming wordt gemotiveerd vanuit de aanwezige erfgoedwaarden en afgetoetst aan de selectiecriteria, niet omdat het beschermde statuut het potentiële herstel en de uitbouw van projecten faciliteert. Een bescherming van een onroerend goed dient om de erfgoedwaarden ervan te vrijwaren, niet om impact te hebben op de bestemming van een onroerend goed of op stedenbouwkundige ingrepen.

De vervallen hoeve is in nagenoeg dezelfde bouwkundige toestand (verval) als bij de bescherming als monument.

Antwoord

De motivering van de opheffing berust niet louter op de achteruitgang van de bouwfysische toestand van Hoeve Ooievaarsnest sinds het moment van de bescherming. Ze berust op de gewijzigde inzichten inzake erfgoedwaarden en criteria waaraan beschermde monumenten op Vlaams niveau vandaag moeten voldoen. De beoordeling van Hoeve Ooievaarsnest gebeurt vandaag op basis van de huidige selectiecriteria zoals omschreven in het Onroerenderfgoedbesluit en de huidige erfgoedwaarden zoals omschreven in het Onroerenderfgoeddecreet. Vandaag stellen we vast dat de historische, architecturale en volkskundige waarde van Hoeve Ooievaarsnest op basis van de selectiecriteria zeldzaamheid, herkenbaarheid, representativiteit en ensemble ontoereikend zijn voor een bescherming als monument op Vlaams niveau.

De hoeve wordt in de evaluatie (quick scan) teruggebracht tot een 19de-eeuwse kempische langgestrekte hoeve. In 1866 werd het complex door brand vernield, waarna op de oude fundamenteën en kelders vanaf de 13de-eeuw een nieuwe boerderij werd opgetrokken. Omdat de eeuwenoude kelders om veiligheidsredenen niet konden worden bezocht worden bij de quick scan, hebben zij hun zeldzaamheids- en contextwaarde en representativiteit niet verloren. Door deze eeuwenoude onderbouw is het geheel van de hoeve bijzonder zeldzaam te noemen. Dit in tegenstelling met de bovenbouw: 19de-eeuwse Kempische langgestrekte hoeve is niet zeldzaam binnen het beschermde agrarische bestand in Vlaanderen (architecturale waarde) of zelfs binnen de bewaarde lokale voorbeelden van Kempische hoeves in Peer (historische

waarde). Een opheffing van deze bescherming creëert dus wel degelijk een hiaat binnen het beschermde bestand.

Antwoord

Het zijn literaire bronnen uit de jaren 1970, die zich baseren op mondelinge overlevering², die de ondergrondse resten van Hoeve Ooievaarsnest als 13de-eeuws dateren. Er bestaat momenteel geen concreet historisch bewijs dat de kelders dateren uit de 13de eeuw. De huidige site is ook niet herkenbaar of representatief als een 13de-eeuwse hoeve of een recentere hoeve met een 13de-eeuwse kern/elementen. Zelfs indien de bewaarde kelders terug zouden gaan tot de oudere hoevegebouwen van voor de brand van 1866, is het geheel of ensemble met de bovengrondse 19de-eeuwse restanten ontoereikend voor bescherming vanwege de slechte bouwfysische toestand.

Het beschermingsbesluit legt de architectuurhistorische waarde van de huidige bovengrondse materiële resten in de klassieke Kempische ordonnantie en in de traditionele verankerde baksteenbouw met vlechtingen en muizentanden. Doordat het beschermingsbesluit de architectuurhistorische waarde legt bij de klassieke kempische ordonnantie werd in hoofdstuk 3.1. "Evaluatie van de opheffing van de bescherming" de materiële overblijfselen van Hoeve Ooievaarsnest dan ook vergeleken met andere Kempische hoeves.

De onmiddellijke omgeving (0.9 ha) vervat in de bescherming als monument is onveranderd gebleven sinds de bescherming. Ten oosten van de hoeve staan nog de twee oude linden, die vroeger wellicht regelmatig gekandelaard werden. Deze zijn wellicht een relict van de erfbeplanting rondom de hoeve, waar linden traditioneel deel van uitmaken. Het monument maakt een essentieel deel uit van landschappelijk geheel van de 'Vallei van de Abeek stroomopwaarts van Bocholt (Ankerplaats ID135304). Deze ankerplaats werd voor een deel in het verleden vormgegeven door de eigenaars en pachters van de hoeve.

Antwoord

Bij de evaluatie van het beschermde bestand vertrok het agentschap Onroerend Erfgoed vanuit het beschermingsstatuut en de afbakening waarin het goed beschermd werd. Hoeve Ooievaarsnest werd beschermd omwille van de historische, architectuurhistorische en volkskundige waarde. De nadruk van deze bescherming ligt op de historiek van de opeenvolgende hoeves op deze locatie en de architecturale elementen van de huidige hoeve. De landschappelijke en historische waarde van de Vallei van de Abeek stroomopwaarts van Bocholt worden in het opheffingsdossier niet ontkent. Deze erfgoedwaarden blijven gekaderd binnen het landschappelijk geheel "Vallei van de Abeek stroomopwaarts van Bocholt" opgenomen in de Inventaris Onroerend Erfgoed onder ID: 135304.

De erfgoedwaarden van de onmiddellijke omgeving van Hoeve Ooievaarsnest, met o.a. de twee oude linden, werd naar aanleiding van de evaluatie van deze bescherming wel onderzocht. Zoals beschreven in hoofdstuk '3.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming' heeft Hoeve Ooievaarsnest vanwege o.a. de landschappelijke context met enkele landschappelijke elementen zijn erfgoedwaarden niet volledig verloren. Daarom blijft Hoeve Ooievaarsnest en zijn omgeving opgenomen in de wetenschappelijke inventaris van het bouwkundig erfgoed en landschappelijk erfgoed.

De gronden (en de hoeve) tot aan de Abeek en deels over de Abeek in Ellikom maken deel uit van project 'Land van Bruegel' dat de huidige eigenaars van het hoevecomplex en de aanpalende gronden in agrarisch gebied, de eigenaar Natuurpunt Beheer vzw van terreinen het natuurgebied van de Abeekvallei en de Bruegelkring met steun van de overheid op korte

² BUSSELS P.L.: "Ooievaarsnest" Grote Brogel 1722 en ... Pieter Breugel, *Limburg* 50. 1, 18-20.

termijn willen realiseren. Hierbij wordt het historisch landschappelijk karakter met het vroeger landgebruik, de bijzonder rijke biodiversiteit en de samenhang van de historische hoeve (contextwaarde) met het omgevend landschap hersteld. Op basis van de vijf selectiecriteria die gehanteerd worden in functie van bescherming en die het afwegingskader vormen om het onroerend erfgoed te waarderen kan geconcludeerd worden dat de bescherming als monument op dit moment aan de eerste criteria (zeldzaamheid) van deze vijf criteria voldoet en aan de vier andere criteria op korte termijn nog beter kan beantwoorden. De blijvende bescherming als monument faciliteert het behoud van de erfgoedwaarden van de hoeve en van het omgevend landschap. Daarbij krijgt het herstel van natuurwaarden meer kans en meer erkenning.

Antwoord

De mogelijkheden die een monumentenbescherming biedt tot nieuwe ruimtelijke ontwikkeling is geen motivatie voor een bescherming. Een bescherming of een opheffing ervan wordt gemotiveerd op basis van algemeen belang (het al dan niet toereikend zijn van de erfgoedwaarden of - bij opheffing - een ander algemeen belang). Een bescherming als onroerend goed dient om erfgoedwaarden te vrijwaren, niet om impact te hebben op de bestemming van een onroerend goed of op stedenbouwkundige ingrepen.

Voor het behoud van de bescherming als monument is er een bijzonder groot plaatselijk, maar ook ruimer provinciaal draagvlak. Het heeft zeker voldoende erfgoedwaarde, die in de toekomst alleen maar kan toenemen door de erkenning van Grote-Brogel niet ver van Bree en de Hoeve Ooievaarsnest als geboorteplaats van de uitmuntende schilder Pieter Bruegel de Oude, in 2027 500 jaar geleden geboren.

Antwoord

Een bescherming wordt gemotiveerd vanuit de aanwezige erfgoedwaarden die afgewogen worden op Vlaams niveau op basis van de selectiecriteria, niet op basis van mogelijke toekomstige erkenningen of promotie. Zoals hierboven reeds vermeld wordt het lokale belang en het bestaande lokale draagvlak voor Hoeve Ooievaarsnest als de geboorteplaats van Pieter Bruegel de Oude, waardoor er volkskundige waarde aan de locatie toegeschreven kan worden, niet in vraag gesteld. We concluderen echter dat de aanwezige erfgoedwaarden onvoldoende beantwoorden aan de selectiecriteria, zoals gemotiveerd in hoofdstuk '3.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming' in het inhoudelijk dossier, voor een bescherming op Vlaams niveau. Een opheffing van deze bescherming betekent niet dat het lokaal bestuur geen initiatieven kan nemen om deze erfgoedwaarden te erkennen, waarderen en behouden.

2.1.3. Bezwaar 3 uitgebracht tijdens het openbaar onderzoek

In het besluit van de opheffing wordt geen melding gemaakt van de recente ontwikkelingen omtrent het onderzoek naar de geboorteplaats van Pieter Bruegel de Oude. In het boek "Pieter Bruegel, een Limburger. De verborgen jeugd van een beroemd schilder. Een kritische analyse van de bronnen" komen nieuwe bronnen over de geboorteplaats aan het licht. Hieruit blijkt dat de tekst van Karel van Mander op een andere manier geïnterpreteerd moet worden om een correcte weergave te geven van de bronnen waarop Karel van Mander zich baseerde. Dit boek kreeg vooralsnog geen negatieve reacties uit de wetenschappelijke wereld. Onderzoeken waar Bruegel en Son worden gepromoot als geboorteplaats worden daarentegen in twijfel getrokken. Om te voldoen aan de wetenschappelijke criteria wordt op dit ogenblik gewerkt aan een wetenschappelijk rapport dat voorgelegd zal worden aan een commissie en dan gepubliceerd zal worden op een digitaal wetenschappelijk forum.

Inzake de mondelinge overlevering dat het Ooievaarsnest de geboorteplaats van Pieter Bruegel zou zijn is ook verder onderzoek verricht. Vertrekkende van ons besluit dat Bruegel in Grote

Broegel geboren is, baseren we ons op een werk van Bruegel, "Het bezoek aan het pachthof" waar Bruegel aan zijn nageslacht nalaat waar hij geboren is (zij noemen het werk "voesterheer van mon Père") en wie zijn opleiding heeft verzorgd. Binnen Grote-Broegel is het Ooievaarsnest het grootste pachthof tevens eigendom van de Heer van Grote-Broegel. In de jaren 1530-1540 staan Jan Van Horne en familieleden van Meuwen ook bekend als kunstmecenassen. Hier heeft al verder onderzoek bemoedigende resultaten opgeleverd. Onze onderzoeken zullen een ander licht werpen op de beoordeling van de historische en volkskundige waarden voor de hoeve.

Antwoord

Indien bijkomend wetenschappelijk onderzoek uitwijst dat Pieter Bruegel de Oude inderdaad op deze locatie geboren zou zijn, dan nog moeten we vaststellen dat de huidige materiële resten van Hoeve Ooievaarsnest dateren uit het derde kwart van de 19de eeuw. De huidige ruïne kan dus moeilijk een authentieke materiële getuige zijn van de vermeende geboorteplaats van Pieter Bruegel de Oude of van het pachthof van de heren van Grote-Broegel. Zoals hierboven reeds vermeld wordt het lokale belang en het bestaande lokale draagvlak voor Hoeve Ooievaarsnest als de geboorteplaats van Pieter Bruegel de Oude, waardoor er volkskundige waarde aan de locatie toegeschreven kan worden, niet in vraag gesteld. We concluderen echter dat de aanwezige erfgoedwaarden onvoldoende beantwoorden aan de selectiecriteria, zoals gemotiveerd in hoofdstuk '3.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming' in het inhoudelijk dossier, voor een bescherming op Vlaams niveau'.

Vergeleken met de vroegere elementen voor erkenning als beschermd monument is de staat van het gebouw weliswaar zeer achteruitgegaan, maar de historische waarde gestegen. De eigenaars zijn nog steeds van plan werk te maken van de renovatie. Alle elementen van de vroegere constructie zijn goed gedocumenteerd met foto's en film daterend uit 1995.

Antwoord

Een bescherming of een opheffing ervan wordt gemotiveerd vanuit de erfgoedwaarden die afgewogen worden op Vlaams niveau op basis van de selectiecriteria, niet omdat het beschermde statuut het potentiële herstel faciliteert.

Omdat het wetenschappelijk rapport nog niet klaar is voor publicatie vragen we uit voorzorg om de geplande opheffing van de bescherming als monument niet laten door te gaan. Binnenkort kan met meer kennis geoordeeld worden over het Ooievaarsnest waar in 2027 de 500ste verjaardag van Bruegel zal gevierd worden.

2.1.4. Bezwaar 4 uitgebracht tijdens het openbaar onderzoek

De bezwaarindiener wijst op het jarenlange verval van Hoeve Ooievaarsnest. Het valt aan te bevelen dat de lokale overheid de leiding over het monument overneemt en snel werk maakt van de nodige instandhoudings- en restauratiewerken.

De zeldzaamheid van de hoeve wordt in de opheffing van de bescherming te summier onderzocht. Inderdaad is de hoeve aan de oppervlakte een 19de-eeuwse kempische langgevelhoeve waarvan nog voorbeelden te vinden zijn. Maar in de analyse wordt geen rekening gehouden met de oudere bouwsporen die in de kelders aanwezig zijn.

Antwoord

Het zijn literaire bronnen uit de jaren 1970, die zich baseren op mondelinge overlevering³, die de ondergrondse resten van Hoeve Ooievaarsnest als 13de-eeuws dateren. Er bestaat momenteel geen concreet historisch bewijs dat de kelders te dateren

³ BUSSELS P.L.: "Ooievaarsnest" Grote Broegel 1722 en ... Pieter Breugel, *Limburg* 50. 1, 18-20.

zijn als 13de-eeuws. De huidige site is ook niet herkenbaar of representatief als een 13de-eeuwse hoeve of een recentere hoeve met een 13de-eeuwse kern/elementen. Zelfs indien de bewaarde kelders terug zouden gaan tot de oudere hoevegebouwen van voor de brand van 1866, is het geheel of ensemble met de bovengrondse 19de-eeuwse restanten ontoereikend voor bescherming vanwege de slechte bouwfysische toestand

Het beschermingsbesluit legt de architectuurhistorische waarde van de huidige bovengrondse materiële resten in de klassieke Kempische ordonnantie en in de traditionele verankerde baksteenbouw met vlechtingen en muizentanden. Doordat het beschermingsbesluit de architectuurhistorische waarde legt bij de klassieke kempische ordonnantie werd in hoofdstuk '3.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming' de materiële overblijfselen van Hoeve Ooievaarsnest dan ook vergeleken met andere Kempische hoeves.

Naast de materiële staat van de hoeve moet gekeken worden naar zijn rijke geschiedenis om ten volle de waarde van deze hoeve te begrijpen. Ten eerste is er het gegeven dat het Ooievaarsnest een groot landgoed is geweest dat voor een tijd toebehoorde aan de heren van de heerlijkheid Grote-Brogel. Daarnaast speelt het gegeven dat de hoeve het geboortehuis van Pieter Bruegel de Oude genoemd wordt. Hoewel mondelinge traditie geen garanties biedt, is de folkloristische waarde nog steeds sterk en geeft het mee voeding aan het stedelijk beleid. Als laatste is er de link tussen het Ooievaarsnest en de geschiedenis van de Bokkenrijders. De kelders van de hoeve deden namelijk ooit dienst als gevangenis voor Bokkenrijders. Omwille van deze rijke geschiedenis en traditie, heeft het Ooievaarsnest een grote erfgoedwaarde.

Het Ooievaarsnest was één van de belangrijkste landgoederen in de heerlijkheid Grote-Brogel, dat wordt ook gestaafd door de vele historische bronnen die over het Ooievaarsnest bewaard zijn gebleven. De analyse van de waarde van de hoeve moet verder kijken dan de 19de-eeuwse gebouwen aan de oppervlakte en kijken naar deze rijke geschiedenis om te komen tot een goede analyse van de representativiteit van de hoeve binnen zijn type en voor de regio.

Antwoord

De volkskundige waarde en de historische waarde die aan de locatie van Hoeve Ooievaarsnest toegekend worden zijn inderdaad moeilijk te vergelijken met de andere Kempische hoeves in Peer. De historische en volkskundige waarde in het beschermingsbesluit wijzen op de niet-materiële mondelinge traditie en de rijke documentatie. De nog aanwezige volkskundige waarde is ook één van de redenen waarom de hoeve vastgesteld blijft als bouwkundig erfgoed. Naast de volkskundige waarde erkent het inhoudelijk dossier bijvoorbeeld ook nog de historische betekenis van de locatie en de landschappelijke context met enkele landschappelijke elementen. Vandaar dat de opheffing van deze bescherming gebeurt vanuit de rechtsgrond 'algemeen belang' (Art. 6.1.2., 3°) en niet vanuit de rechtsgrond 'de erfgoedwaarden zijn onherstelbaar aangetast of verloren gegaan' (Art. 6.2.1., 1°). Deze laatste veronderstelt een volledig en onherroepelijk verlies en wordt enkel gebruikt wanneer de erfgoedwaarden volledig verdwenen zijn. Om als erfgoedwaarde een bescherming te motiveren, moet een waarde echter van algemeen belang zijn. Uiteraard kan de culturele of volkskundige waarde voor het lokale bestuur een reden zijn om erfgoedwaarde aan Hoeve Ooievaarsnest toe te kennen, voor een bescherming op Vlaams niveau is die ontoereikend.

Het beschermingsbesluit legt de architectuurhistorische waarde van de huidige bovengrondse materiële resten in de klassieke Kempische ordonnantie en in de traditionele verankerde baksteenbouw met vlechtingen en muizentanden. Doordat het beschermingsbesluit de architectuurhistorische waarde legt bij de klassieke kempische ordonnantie werd in hoofdstuk 3.1. "Evaluatie van de opheffing van de bescherming"

de materiële overblijfselen van Hoeve Ooievaarsnest dan ook vergeleken met andere Kempische hoeves.

Rondom de hoeve bevinden zich restanten van het voormalige boerenerf. Hoewel de houtkanten en erfbomen ook aangetast zijn, is voldoende van de beplanting aanwezig om aan te vullen en het boerenerf te reconstrueren.

Antwoord

Een beschermingsdossier kan alleen uitspraken doen over de erfgoedwaarden van een site op het moment van de bescherming en over de instandhouding van deze erfgoedwaarden. Hoeve Ooievaarsnest was op het moment van de bescherming al in een zeer slechte staat.

Vandaag concluderen we dat de aanwezige erfgoedwaarden, -elementen en -kenmerken onvoldoende zijn om een bescherming op Vlaams niveau te verantwoorden. De mogelijkheid tot (gedeeltelijke) reconstructie van verdwenen elementen vormt dan ook geen fundamenteel bezwaar tegen de opheffing van de bescherming.

2.2. Conclusie

De opmerkingen en bezwaren uitgebracht na de voorlopige opheffing en voorafgaand aan de definitieve opheffing hebben geen invloed op het inhoudelijk dossier of het ministerieel besluit. Het inhoudelijk dossier noch het ministerieel besluit werden aangepast na de voorlopige opheffing.